

- on-nerealno-krutoj-i-tochno-luchshe-sovetskih-multikov/. – Дата доступа: 01.05.2019.
- Ильин, И.П. Стилистика интертекстуальности: теоретические аспекты / И. П. Ильин // Проблемы современной стилистики: сб. науч.-аналит. обзоров АН СССР / ред.-сост. Н. Н. Трошина, Г. Д. Стрельцова. – М.: ИНИОН, 1989. – С. 186–207.
  - Кузьмина, Н.А. Интертекст: тема с вариациями. Феномены языка и культуры в интертекстуальной интерпретации / Н. А. Кузьмина. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2011. – 272 с.
  - Кулагина, И.В. Интертекст как способ воздействия в рекламе [Электронный ресурс] / И. В. Кулагина // Альманах теоретических и прикладных исследований рекламы. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/intertekst-kak-sposob-vozdeystviya-v-reklame>. – Дата доступа: 20.04.2019.
  - Пётр I в поддержку сборной России [Электронный ресурс] // Евро-футбол. – Режим доступа: https://www.euro-football.ru/article/28708/82816_petr_i_v_podderzku_sbornoy_rossii#ixzz5krj8nc00. – Дата доступа: 01.05.2019.
  - Токмашева, М. «Маша и Медведь»: Как российский сериал за 10 лет покори́л мир [Электронный ресурс] / М. Токмашева // КиноПоиск. – Режим доступа: <https://www.kinopoisk.ru/article/2894052/>. – Дата доступа: 01.05.2019.
  - Эко, У. Инновация и повторение. Между эстетикой модерна и постмодерна [Электронный ресурс] / У. Эко. – Режим доступа: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Эко/Inn_Povt.php. – Дата доступа: 01.05.2019.

НАЗВЫ БЕЛАРУСКИХ ГАЗЕТ І ЧАСОПІСАЎ 1950–1960-х гадоў: СТРУКТУРНА-ГРАМАТЫЧНЫ АСПЕКТ

В. М. Сімановіч

Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка,
філалагічны факультэт, вул. Савецкая, 18, 220030,

Мінск, Рэспубліка Беларусь

e-mail: simonovich.viktorija@mail.ru

Артыкул прысвечаны вывучэнню структурна-граматычных асаблівасцей беларускіх прэсони́маў 50–60-х гадоў ХХ стагоддзя. Аб'ектам даследавання паслужылі каля 350 найменняў газет і часопісаў, якія пачалі выдавацца ў названы перыяд. Аналіз праводзіцца на аснове вылучэння ўтваральных канструкцый, у якіх рэалізуюцца канкрэтныя намінацыйныя мадэлі. Абгрунтоўваецца выснова, што найбольш прадуктыўнымі ўтваральнымі мадэлямі прэсони́маў

у 1950–1960-я гады з’яўляюцца мадэлі «назоўнік у Н. с. + назоўнік у Р. с.» і «прыметнік + назоўнік у Н. с.».

Ключавыя словы: сістэма, структура, онім, прэсонім, кампанент прэсоніма, монакампанентны прэсонім, бікампанентны прэсонім, полікампанентны прэсонім, намінацыйная канструкцыя, намінацыйная мадэль.

NAMES OF THE BELARUSIAN PERIODICALS 1950–1960: STRUCTURAL GRAMMATICAL ASPECT

V. Simanovich

Belarusian State Pedagogical University named after Maxim Tank,
Faculty of Philology, Sovetskaya st. 18, 220030,
Minsk, Republic of Belarus
e-mail: simonovich.viktorija@mail.ru

The article deals with the structural and grammatical features of Belarusian pressonyms in the 50s and 60s of the 20th century. The author considers about 350 newspaper and magazine titles of the periodicals published in the specified period. The analysis is carried out by revealing the underlying structures of the nominative models. The conclusion is drawn that the most productive generative models of pressonyms in the 1950–1960s were the models “a noun in nominative case + a noun in genitive case” and “an adjective + a noun in nominative case”.

Key words: system, structure, onym, pressonym, the component of a pressonym, bicomponent pressonym, nominative construction, nominative model.

Моўныя адзінкі ў іх сувязях і ўзаемадачыненьнях утвараюць сістэму мовы – арганізаваную, упарадкаваную рознымі адносінамі сукупнасць моўных элементаў і магчымых іх аб’яднанняў (класаў, тыпаў і г. д.). Заканамернасць сувязей і адносін паміж складнікамі сістэмы прадугледжвае наяўнасць пэўных правіл арганізацыі адзінак мовы як элементаў гэтай сістэмы.

Сістэма найменняў перыядычных выданняў (прэсанімія) адпавядае ўсім патрабаванням, якія ў цэлым прад’яўляюцца да рознага роду сістэм:

1. *Адносная непадзельнасць* элементаў сістэмы. Кожны прэсонім незалежна ад колькасці кампанентаў выступае толькі ў іх адзінстве – г. зн. з’яўляецца непадзельным з пункту гледжання дадзенай сістэмы. Адноснасць звязана з тым, што большасць элементаў мо-

гуць «прэпарыравацца» з даследчыцкімі мэтамі і, адпаведна, складаць іншыя сістэмы: прымета патэнцыйнай падзельнасці элементаў цесна звязана з патэнцыйнай падзельнасцю сістэм, г. зн. з іх іерархічнай пабудовай.

2. *Іерархічнасць* сістэмы. Для прэсаніміі характэрная храналагічная іерархічнасць элементаў сістэмы, пры якой формы плану выражэння ў розныя часавыя эпохі могуць трансфармавацца – поўнасцю або часткова – пры адноснай стабільнасці дэнатату. Прэсанімія з’яўляецца адкрытай дынамічнай сістэмай: яна знаходзіцца ў стане пастаяннага развіцця, узбагачаецца за кошт новых элементаў і вызваляецца ад неактуальных. З іншага боку, *іерархічнасць* прэсанімічнай сістэмы дапускае магчымасць яе падзелу на субсістэмы або магчымасць уваходжання ў якасці элемента ў іншыя сістэмы: так, прэсанімія разам з артыаніміяй (назвы карцін, музычных твораў, пластыкі, графікі і інш), іканіміяй (назвы ікон) і інш. уключаецца ў сістэму прагматаніміі.

3. *Структурнасць* сістэмы. Прэсонімы як адзінкі адной онімнай сістэмы пэўным чынам узаемазвязаны ў межах дадзенай сістэмы і характарызуюцца наяўнасцю спецыфічных адносін паміж імі, значыць, маюць усе прыкметы структурнай арганізацыі.

У навуковай і вучэбнай літаратуры часам выказваюцца думкі, што «структуралізм у лінгвістыцы з яго спробамі пераўтварыць яе ў навуку дакладную пацярпеў крах» [3, с. 7]. Аднак ні генератыўная, ні функцыянальная, ні кагнітыўная лінгвістыка пакуль не прапанавалі эфектыўнага інструментарыя ні для паслядоўнага і ўсеахопнага даследавання онімнай лексікі, ні для несупярэчлівага апісання моўнай сістэмы ўвогуле.

Дадзены артыкул прысвечаны вывучэнню фармальна-граматычных асаблівасцей сістэмы беларускіх прэсонімаў сярэдзіны ХХ ст.

У лінгвістыцы існуюць шматлікія працы, прысвечаныя вывучэнню структуры розных тыпаў онімаў. Так, аналізуючы структурную арганізацыю эргонімаў Кіева, М. М. Цыліна вылучае дзве групы адзінак: аднаслоўныя найменні (простыя і складаныя) і шматслоўныя (утвораныя з дапамогай прыназоўнікава-назоўнікавых канструкцый) [5, с. 17]. Пры аналізе вытворча-прамысловых тапанімічных назваў Беларусі А. А. Валасенка ўсю сукупнасць адзінак паводле структурных асаблівасцей падзяліла на простыя, складаныя, састаўныя, генітыўныя, прыназоўнікава-іменныя [2, с. 8]. У структуры тапаніміі драгінскай мовы М. Р. Багамедаў адрознівае тры асноўныя

структурныя мадэлі: 1) геаграфічныя імёны з нулявой топаафіксацыяй, г. зн. тапонімы першасныя, невытворныя (немаркіраваныя); 2) геаграфічныя імёны, утвораныя тапанімізавальнымі (дэрывацыйнымі) фармантамі, г. зн. тапонімы другасныя, вытворныя (маркіраваныя); 3) тапонімы складаныя, г. зн. кампазіты і сінтаксічныя групы [1, с. 11–12]. Пры даследаванні структуры мікратапонімаў Х. І. Чачаева вылучыла «мікратапонімы <...> аднакампанентныя і монакампанентныя бязафіксныя і ў афіксальным афармленні» [6, с. 11] і інш.

Беларуская прэсанія па сваіх фармальных характарыстыках з'яўляецца гетэрагеннай сістэмай – яна складаецца з неаднародных элементаў, якім уласцівая «шматпавярховасць». Усю сукупнасць зафіксаваных адзінак акрэсленага перыяду (353 найменні) паводле колькасці структурна-семантычных частак можна падзяліць на тры групы:

- 1) монакампанентныя найменні;
- 2) бікампанентныя найменні;
- 3) полікампанентныя найменні.

Група монакампанентных адзінак неаднародная па сваім складзе і ахоплівае каля 20 % ад агульнай колькасці найменняў газет і часопісаў названага перыяду. У межах групы можна вылучыць беспрыназоўнікавыя і прыназоўнікавыя канструкцыі. Адзначым, што службовыя часціны мовы немэтазгодна кваліфікаваць як самастойныя кампаненты, паколькі яны не маюць лексічнага значэння. Аднак роля службовых часцін мовы дастаткова значная, у прыватнасці, прыназоўнік у складзе прэсоніма выконвае ролю дапаможнага сродку пры выражэнні адносін паміж галоўнымі кампанентамі.

Група беспрыназоўнікавых монакампанентных прэсонімаў даволі аднародная. Адзінкі названай групы прадстаўлены назоўнікамі ў назоўным склоне: *Авангард* (Буда-Кашалёва, 1962¹; Уваравічы, 1958), *Большавік* (Драгічын, 1950), *Вясёлка* (Мінск, 1957), *Гастэлавец* (Мінск, 1957), *Дняпровец* (Рэчыца, 1962), *Журналіст* (Мінск, 1959), *Звязда* (Жалудок, Мацеўчукі, 1950; Паставы, 1962), *Іскра* (Чавусы, 1956), *Калгаснік* (Краснаполле, Целяханы, 1957), *Калектывіст* (Драгічын, 1952), *Камунаравец* (Уваравічы, 1958), *Камуніст* (Бабруйск, 1954; Жлобін, 1962; Іванава, 1956; Мікашэвічы, 1950; Мінск, 1952), *Кастрычнік* (Івацэвічы, 1965), *Кіравец* (Бярэзіно, 1957), *Ленінец* (Браслаў, Ганцавічы, Давыд-Гарадок, 1950; Добруш, Камянец,

---

¹ Тут і далей пры назве газеты або часопіса ў дужках падаецца назва горада, пасёлка гарадскога тыпу, вёскі, у якой друкавалася перыядычнае выданне, а таксама год выхаду першага нумара пад дадзенай назвай.

1962; Заслаўе, Церахоўка, 1958; Рагачоў, Рыжкавічы, 1957; Талачын, 1960), *Малодосць* (Мінск, 1953), *Маяк* (Бабруйск, Гомель, 1962; Буда-Кашалёва, 1958), *Патрыёт* (Ушачы, 1967), *Перамога* (Дзятлава, 1965; Раготна, 1950), *Полымя* (Карэлічы, 1965), *Прамень* (Стоўбцы, 1962), *Праца* (Зэльва, 1967; Кобрын, 1954), *Сталінец* (Новая мыш, Падсвілле, Смаргонь, Столін, 1950), *Шахцёр* (Салігорск, 1965). Назва адзінкавага перыядычнага выдання па сваёй форме з'яўляецца субстантываваным назоўнікам: *Рабочы* (Бабруйск, 1957). У межах групы вылучаецца адзінкавая назва-прыслоўе: *Уперад* (Навінкі, 1957; Чэрвень, 1962).

Асноўная частка прыназоўнікавых прэсонімаў прадстаўлена ўтварэннямі з прыназоўнікам за ў прэпазіцыі, які выкарыстоўваецца пры ўказанні на асобу, справу і г. д. з мэтай забеспячэння (захавання) дабрабыту якіх ажыццяўляецца дзеянне, і назоўнікам у вінавальным склоне: *За камунізм* (Барысаў, 1952; Бераставіца, 1967; Глыбокае, 1958; Грэск, 1956; Дуброўна, 1960; Калінкавічы, 1962; Капаткевічы, 1953; Крупкі, 1957; Міоры, Паставы, 1950), *За перамогу* (Ружаны, 1953), *За Радзіму* (Бешанковічы, 1956), *За ўражай* (Нясвіж, 1957). Перыядычныя выданні, якія ў сваёй структуры мелі прыназоўнік «за», найбольш характэрныя для 1930-х гадоў. Менавіта ў гэты перыяд узнікла такія найменні, як *За бальшавіцкую свінагадоўлю*, *За калектывізацыю*, *За марксісцка-ленінскую вучобу*, *За пралетарскія кадры* і іншыя. Гэта было абумоўлена імклівым ростам палітызацыі тагачаснага грамадства. У пачатку другой паловы XX ст. яны выкарыстоўваліся хутчэй «па інерцыі» і нярэдка ўспрымаліся як анахранізмы. У межах падгрупы зафіксавана найменне з прыназоўнікам на, які ў прэсонімах звычайна паказвае на палажэнне, стан, у якім што-небудзь знаходзіцца ці праводзіцца [4, с. 196]: *На ўздыме* (Капыль, 1958).

Пераважная большасць прэсонімаў 1950–1960-х гадоў (79 %) належыць да групы бікампанентных найменняў. У межах групы вылучаюцца разнастайныя канструкцыі, у якіх рэалізуюцца канкрэтныя ўтваральныя мадэлі. Усю сукупнасць бікампанентных утварэнняў можна падзяліць на дзве групы: 1) без прыназоўніка ў структуры; 2) з прыназоўнікам у структуры.

Беспрыназоўнікавыя бікампанентныя назвы прадстаўлены ў пераважнай большасці дзвюма канструкцыямі: «**Sub+Sub**» і «**Adj+Sub**».

Канструкцыя «**Sub+Sub**» рэалізуецца мадэллю, адзінкі якой утвараюцца з дапамогай далучэння назоўніка ў форме роднага склона да назоўніка ў форме назоўнага склона: «**Sub**_{Н. скл.} + **Sub**_{Р. скл.}»:

Будаўнік камунізму (Любань, 1963; Ляхавічы, 1962), *Герой працы* (Магілёў, 1958; Шуміліна, 1967), *Голас калгасніка* (Лаздуны, Ліда, Слонім, 1950; Стараселле, 1959; Хойнікі, 1957), *Зара камунізма*¹ (Бялынічы, Міёры, 1962; Высокае, 1958; Добруш, Івацэвічы, 1956; Крупкі, 1960; Маліноўшчына, 1950), *Камуніст Беларусі* (Мінск, 1952), *Кліч Радзімы* (Шаркаўшчына, 1967), *Маяк Палесся* (Брагін, 1963), *Маяк Прыдняпроўя* (Быхаў, 1963), *Перамога Кастрычніка* (Ветка, 1965), *Рабочы саўгаса* (Буда-Кашалёва, 1958), *Рачнік Беларусі* (Гомель, 1957), *Старанавец палёў* (Навагрудак, Шалавічы, 1950), *Сцяг перамогі* (Астравец, Нягневічы, 1950; Верхнядзвінск, 1962; Журавічы, Маларыта, 1953; Коханавы, 1956; Лёзна, 1963), *Сцяг свабоды* (Карэлічы, 1957), *Трыбуна наватара* (Орша, 1955), *Трыбуна хлебараба* (Гомель, 1956), *Фізкультурнік Беларусі* (Мінск, 1952) і г. д.

У некаторых прэсонімах граматычна залежным кампанентам з'яўляецца ўласнае імя (прозвішча, імя па бацьку): *Заветы Ільіча* (Крывічы, 1951), *Заветы Леніна* (Жодзішкі, 1950), *Закліч Ільіча* (Чэрыкаў, 1967), *Запаветы Леніна* (Асіповічы, 1965; Драгічын, 1963), *Сцяг Ільіча* (Талачын, 1962), *Сцяг Леніна* (Давыд-Гарадок, 1956; Ідолта, 1950), *Шлях Ільіча* (Слуцк, 1962).

Канструкцыя «**Adj+Sub**» рэалізуецца ў дзвюх асноўных намінацыйных мадэлях.

Асноўная частка прэсонімаў належыць да мадэлі «**Adj+ Sub**_{н.скл.}», якая ўтворана з дапамогай назоўніка ў пачатковай форме і залежнага ад яго прыметніка: *Астравецкая праўда* (Астравец, 1956), *Бальшавіцкая праўда* (Заастравечча, Косава, 1950), *Беларускі ўніверсітэт* (Мінск, 1955), *Браслаўская звязда* (Браслаў, 1963), *Вучоныя запіскі* (Магілёў, 1955; Мінск, 1954), *Вячэрні Мінск* (Мінск, 1967), *Гомельскі ўніверсітэт* (Гомель, 1969), *Дняпроўская праўда* (Дуброўна, 1965; Орша, 1962), *Калгаснае жыццё* (Ганцавічы, Докшыцы, Івацэвічы, Лынтупы, Ражанка, 1950; Давыд-Гарадок, 1957; Маладзечна, 1956; Чачэрск, 1958), *Камуністычная праца* (Барысаў, 1963; Кобрын, 1962), *Ленінская іскра* (Полацк, 1962; Сянно, 1963), *Магілёўская праўда* (Магілёў, 1956), *Мінская праўда* (Мінск, 1950), *Нарачанская зара* (Мядзель, 1966), *Народная асвета* (Мінск, 1960), *Новае Палессе* (Жыткавічы, 1962), *Пінская праўда* (Пінск, 1954), *Працоўная слава* (Валожын, 1965), *Рабочае жыццё* (Гомель, 1958), *Рудзенская праўда* (Рудзенск, 1955), *Савецкае Палессе* (Ганцавічы, 1967; Лельчыцы, 1956; Мазыр, 1953), *Саўгаснае жыццё*

¹ Усе назвы перыядычных выданняў прыводзяцца ў форме, прынятай для названай гістарычнай эпохі.

(Малевічы, 1957), *Сацыялістычнае земляробства* (Мір, 1950), *Сталінскі прызыў* (Гарадок, 1952), *Сталінскі шлях* (Дзівін, Заставечча, Полацк, 1952; Іванава, 1954; Маладзечна, 1951), *Тэатральны Мінск* (Мінск, 1961), *Чырвоная звызда* (Баранавічы, 1954; Іванава, 1965), *Чырвоная зорка* (Узда, 1967), *Чырвоны барацьбіт* (Мар'іна Горка, 1958), *Чырвоны Кастрычнік* (Акцябрскі, 1967; Багушэўск, 1956), *Чырвоны хлебароб* (Ленін, 1957) і г. д.

Мадэль «**Adj+Sub**_{Р.скл.}» утворана далучэннем да назоўніка ў творным склоне залежнага прыметніка: *Ленінскім курсам* (Крупкі, 1963).

У структуру прэсонімаў часам можа ўваходзіць кампанент, выражаны займеннікам. Так, намі была выяўлена канструкцыя з займеннікам у прэпазіцыі («**pron+Sub**»), прадстаўленая далучэннем займенніка да назоўніка ў пачатковай форме («**pron+Sub**_{Н.скл.}»): адзінкавае ўтварэнне *Наша жыццё* (Капыль, 1957; Карма, 1958; Клімавічы, Навагрудак, 1962).

Больш разнастайнай па мадэлях утварэння, аднак колькасна нешматлікай, з'яўляецца група бікампанентных прэсонімаў з прыназоўнікам у структуры. Вылучаюцца дзве групы канструкцый, адрозныя па месцы размяшчэння прыназоўніка: у прэпазіцыі або ў інтэрпазіцыі.

Адзінкі з прыназоўнікам у прэпазіцыі рэалізуюцца ў дзвюх канструкцыях.

Канструкцыя «**pr+Sub+Sub**» прадстаўлена мадэллю «**pr+Sub**_{М.скл.}+**Sub**_{Р.скл.}», адзінкі якой утвараюцца шляхам далучэння субстантыва да прыназоўнікава-назоўнікавага спалучэння. Вылучаюцца адзінкі з прыназоўнікам *на*, які паказвае на аб'ект, асобу, што вызначаюць характар пэўнага дзеяння або з'явы: *Па заветах Леніна* (Полацк, 1958), а таксама прэсонімы з прыназоўнікам *над*, які паказвае на асобу, падзею, ідэю і г. д., што вызначаюць характар, змест дзеяння, працэсу [4, с. 266]: *Пад сцягам Сталіна* (Валеўка, 1950).

Канструкцыя «**pr+Adj+Sub**» рэалізуецца ў некалькіх намінацыйных мадэлях, адзінкі якіх утвараюцца з дапамогай далучэння прыметніка да спалучэння назоўніка і прыназоўніка. Мадэль «**pr+Adj+Sub**_{Р.скл.}» прадстаўлена адзінай назвай з прыназоўнікам *да*, які ў структуры прэсоніма паказвае на тое, да чаго заклікаюць: *Да новых перамог* (Мядзель, 1963).

Прэсонімы намінацыйнай мадэлі «**pr+Adj+Sub**_{В.скл.}» утрымліваюць у структуры прыназоўнік *за* (функцыя прыназоўніка паказана вышэй): *За бальшавіцкія калгасы* (Шаркаўшчына, Дзівін, Камаро-

ва, Ляхавічы, 1950), *За высокі ўражэй* (Барыскавічы, Мір, Целяханы, 1950; Беразіно, Буда-Кашалёва, Лубінічы, Талачын, 1957; Гарадок, 1956; Лунінец, 1958), *За заможнае жыццё* (Баравіца, 1957), *За камуністычную працу* (Лоеў, 1959; Магілёў, 1962), *За новыя рубяжы* (Петрыкаў, 1963), *За саўгасную вытворчасць* (Ветка, 1958), *За сацыялістычнае жыццё* (Куранец, 1950), *За стаханаўскую працу* (Віцебск, 1953).

Намінацыі, утвораныя па мадэлі «**pr+Adj+ Sub**_{м.скл.}», уключаюць у сябе прыназоўнік **на**: *Па ленінскаму шляху* (Валковічы, 1957; Дзісна, Крулеўшчызна, Поразава, Янушова, 1950; Тураў, 1958), а найменні мадэлі «**pr+Adj+Sub**_{т.скл.}» – прыназоўнік **над**: *Пад ленінскім сцягам* (Ветка, 1956).

Прэсонімы з двума субстантывамі і прыназоўнікам у інтэрпазіцыі прадстаўлены канструкцыяй «**Sub+pr+Sub**». У межах яе рэалізуюцца мадэлі, утвораныя далучэннем да галоўнага назоўніка прыназоўнікава-субстантыўнага спалучэння. У структуру адзінак канструкцыі «**Sub**_{н.скл.}+**pr+Sub**_{т.скл.}» уваходзіць прыназоўнік **над**, які паказвае на чалавека, прадмет, месца і г.д., вышэй за якія знаходзіцца пэўны прыродны аб'ект [4, с. 202]: *Зара над Нёманам* (Масты, 1965), *Зара над Сожам* (Карма, 1967), *Святло над Нёманам* (Юрацішкі, 1957).

Прэсонімы, утвораныя па мадэлі «**Sub**_{н.скл.}+**pr+ Sub**_{р.скл.}», уключаюць у сябе прыназоўнік **да**, які выкарыстоўваецца пры ўказанні «на з'яву, падзею, дасягненне якіх складае змест дзеяння, што выступаюць у якасці мэты дзеяння» [4, с. 152]: *Шлях да камунізма* (Вязьнь, Малоткавічы, 1950; Сянно, 1952).

Група полікампанентных прэсонімаў колькасна нешматлікая і прадстаўлена адзінкавымі назвамі (каля 1 %).

Трохкампанентная канструкцыя «**(Adj+Sub)+Sub**» рэалізуюцца ў намінацыйнай мадэлі «**(Adj+ Sub**_{н.скл.)+ Sub}_{р.скл.}», якая ўтворана за кошт далучэння субстантыва да спалучэння ад'ектыўна-субстантыўнага спалучэння: *Заатэхнічная навука Беларусі* (Мінск, 1958), *Сельская гаспадарка Беларусі* (Мінск, 1957).

Чатырохкампанентная мадэль «**pr+Sub**_{в.скл.}+**[Sub**_{д.скл.}+**(Adj+ Sub**_{р.скл.)]» утварылася паслядоўным далучэннем двух назоўнікаў да ад'ектыўнага словазлучэння. У мадэлі выкарыстоўваецца прыназоўнік «у», які паказвае на мэту, дзеля якой ажыццяўляецца дзеянне: *У дапамогу работнікам мясцовага друку* (Мінск, 1958).}

Такім чынам, наяўнасць у беларускай прэсанімічнай сістэме знакаў розных тыпаў – аднакампанентных, бікампанентных і полікампанентных, – а таксама адзінак і з'яў, якія могуць быць патлумачаны

толькі пры звароце да дыяхраніі, вядзе, з аднаго боку, да канстатацыі складанасці дадзенай знакавай сістэмы, а з другога – да прызнання складаных адносін паміж планам зместу і планам выражэння адзінак моўнай сістэмы ў цэлым.

Літаратура

1. Багомедов, М. Р. Структура и семантика топонимических единиц даргинского языка: автореф. дис.... канд. фил. наук: 10.02.02 / М. Р. Багомедов; Дагестанский государственный ун-т. – Махачкала, 2001. – 21 с.
2. Валасенка, А. А. Вытворча-прамысловыя тапанімічныя назвы Беларусі: аўтарэф. дыс.... канд. філ. навук: 10.02.01 / А. А. Валасенка; Нацыянальная акадэмія навук Беларусі. – Мінск, 2003. – 19 с.
3. Маслова, В. А. Основы современной лингвистики: курс лекций / В. А. Маслова. – Витебск: Витебский гос. ун-т им. П. М. Машерова, 2018. – 222 с.
4. Объяснительный словарь русского языка / Государственный институт русского языка им. А. С. Пушкина. – 2-е изд., испр. – М.: Астрель, 2003. – 421 с.
5. Ціліна, М. М. Ергонімі м. Кіева: структура, семантика, функцыювання: автореф. дыс.... канд. філ. наук: 10.02.01 / М. М. Ціліна; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2006. – 23 с.
6. Чочаева, Х. И. Структура и семантика микропонимов Черекского района Кабардино-Балкарской Республики: автореф. дис.... канд. фил. наук: 10.02.02 / Х. И. Чочаева; Кабардино-Балкарский государственный ун-т им. У. А. Алиева. – Нальчик, 2010. – 22 с.

ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕДАЧИ НЕКОТОРЫХ ЭТНОГРАФИЧЕСКИХ РЕАЛИЙ В ИСТОРИИ СЛАВЯНСКОГО БИБЛЕЙСКОГО ПЕРЕВОДА

Е. В. Борисевич

Белорусский государственный университет,
факультет социокультурных коммуникаций,
ул. Курчатова, 5, 220108, Минск, Республика Беларусь
e-mail: borysiewiczowna@gmail.com

В статье рассматриваются особенности передачи ряда этнографических реалий в переводах Книги Бытия из изданий Франциска Скорины и Ивана Федорова. Автор выявляет механизмы возникновения переводческих ошибок и неточностей при передаче наименований объектов, тесно связанных с культурой и бытом древних евреев. Одновременно анализируется формирование славянской